

СТАНОВИЩЕ

**от доц. Анна Петрова Георгиева, д.оз.,
Катедра „Здравни грижи“,
Факултет „Обществено здравеопазване“,
Медицински Университет – Варна
вътрешен член на научно жури**

на дисертационния труд на Яна Тошкова Тошева

**на тема ” ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБЩУВАНЕ НА ИНСПЕКТОРА
ПО ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ- ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОПТИМИЗИРАНЕ”**

**за присъждане на образователната и научна степен ”доктор”
в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално
направление 7.4.Обществено здраве,
научна специалност: Управление на здравните грижи**

Данни за процедурата

Настоящото становище представям в качеството си на член на Научно жури, определено със Заповед № Р-109-486 от 18.11.2021г. на Ректора на Медицински университет – Варна за осигуряване на процедура по защита на дисертационен труд на тема ”Професионалното общуване на инспектора по обществено здраве- възможности за оптимизиране“ на Яна Тошкова Тошева, докторант в Катедра „Здравни грижи”. Съгласно Протокол № 1/29.11.2021г. от първо заседание на Научното жури съм определена да представя становище за дисертационния труд.

Със заповед на Ректора на Медицински Университет – Варна № Р-109-431 от 16.07.2018г. Яна Тошкова Тошева е зачислена като докторант в редовна форма на обучение в Катедра „Здравни грижи“ за придобиване на образователна и научна степен „Доктор” в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4.Обществено здраве, по научна специалност „Управление на здравните грижи “. Представен е протокол за успешно положен изпит за покриване на докторски минимум по специалност „Управление на здравните грижи“, на основание заповед № Р-109-110 от 20.02.2020г. и протокол за успешно положен изпит за покриване на докторски минимум по чужд език, съгласно заповед № Р-109-286 от 26.06.2020г. На основание решение на катедрен съвет на Катедра „Здравни грижи“ за готовността за публична защита и предложение за Научно жури, Яна Тошкова Тошева е отчислена с право на защита със Заповед на Ректора на МУ-Варна № Р-109-486 от 18.11.2021г.

Представените административни документи и материали са подготвени и представени в точно съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение, както и с Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет – Варна.

Биографични данни и кариерно развитие на докторантката

Яна Тошкова Тошева е родена на 21.08.1978г. в гр. Варна През 2000г. придобива висше образование "специалист", по специалност „Санитарен инспектор” в Медицински колеж – гр. Варна. През 2015 г. завършва ОКС „Бакалавър” по специалността „Управление на здравните грижи” в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, а 2016 г. - ОКС „Магистър” по „Управление на здравните грижи” в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. Съгласно Заповед № Р-106-37/21.02.2018г., започва обучение по специалност „Медицинска педагогика“ в МУ – Варна. Професионалния си път Яна Тошкова Тошева започва през 2001г. като санитарен инспектор в Хигиенно епидемиологична инспекция-Варна. През 2005г. постъпва на работа в Регионална инспекция по опазване и контрол на общественото здраве - Варна като младши инспектор, а в периода 2011г.- 2016г. заема длъжност "инспектор" в Областна дирекция по безопасност на храните – Варна. Преподавателската си кариера започва през 2015 г. като преподавател по учебна практика на граждански договор, а от 2016г. е асистент в Медицински колеж, УС „Инспектор по общественото здраве“, в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. В периода 17.05.2019г. – 19.09.2021г., паралелно с академичната си кариера съвместява и длъжността „Вътрешен одитор” към „Студентски общежития и столове“ в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. От зимен семестър на учебната 2021 г. до настоящия момент Яна Тошкова Тошева е преподавател по учебна практика на граждански договор в Медицински колеж, УС „Инспектор по общественото здраве“, в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна. Участията на Яна Тошкова Тошева в научни прояви и в множеството различни форми на продължаващо обучение са свидетелство за нейния непрекъснат стремеж към професионално развитие и усъвършенстване. Тя е член на Българско научно дружество по общественото здраве. Владее английски и руски език.

Актуалност на темата

Актуалността на представения дисертационен труд е безспорна, тъй като през последните години гражданите имат все по-големи очаквания към институциите, свързани с осигуряване на повече публичен контрол върху тяхната дейност, подобряване качеството на предоставяното обслужване и гарантиране на по-висок стандарт на живот. За постигане на целите е необходима добра координация в комуникационния процес между правителствени, неправителствени организации, служители и потребители. Развитието на компетентностите започва още във висшите училища, доразвива се в процеса на професионално развитие и се обосновава от очакванията към бъдещите инспектори по общественото здраве да представят по най-добрия начин държавната служба, за която работят.

Всичко гореизложено определя темата, посветена на възможностите за оптимизиране за професионалното общуване на инспектора по общественото здраве, разгледана в дисертационния труд, като особено актуална и значима.

Познаване на проблема

Теоретичните разсъждения на Яна Тошкова Тошева са следствие от детайлното анализиране на 178 библиографски източника, от които 126 са на кирилица (от тях 28 на руски език, 18 са нормативни документи), 26 на латиница и 26 интернет източника. Проученият литературен материал е оценен критично и творчески, което позволява да

бъде направен компетентен анализ на теоретичните постановки. Тези факти ми дават основание да считам, че докторантката показва широка научна осведоменост, компетентност и задълбочени научни познания по проблема, към който е насочила интереса си на изследовател.

Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертацията е с общ обем от 175 страници.

Съдържанието на дисертацията включва: въведение, пет глави, библиография и 6 приложения. Текстът е илюстриран с 62 фигури и 11 таблици. Отделните глави на разработката са хронологично свързани и отговарят на структурните и съдържателни изисквания за подобен научен труд. Съдържанието на труда представя авторката като учен, който може да извършва научноизследователска дейност, да оформя изводи и обосновани предложения с научна и приложна стойност.

Във **въведението** аргументирано е обоснована актуалността на избраната тема.

Първа глава на дисертационния труд включва литературен обзор, представен на 50 страници. Той е логично структуриран и систематизиран и демонстрира задълбочени теоретични знания по разработваната тема и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване на докторантката. Изложението е поднесено достъпно и стегнато, на висок научен стил. Представен е процесът на общуване в професионална среда, статута и функционалната характеристика на инспектора по общественото здраве (ИОЗ), реформите в трудовата среда и тяхното влияние в процеса на общуване и поведение на ИОЗ.

Направен е сравнителен анализ между обучението във връзка с професионалното общуване на ИОЗ в България и други 14 държави, въз основа на който се достига до заключението, че независимо от страната, в която се осъществява обучение на ИОЗ, общуването в професионалната среда е част от подготовката на студентите, показващо значимостта на комуникативните умения в професионалната среда. Изведени са основните предизвикателства пред които са изправени инспекторите по общественото здраве по отношение на средствата за усъвършенстване на уменията им за професионалното общуване и е очертана необходимост от проучване на възможности за неговото оптимизиране. Изводите от литературния обзор обосновават целта и задачите на дисертационния труд.

Във **втора глава** на дисертацията са представени целта, задачите и методологията на проучването.

Целта на научното изследване е да се проучи професионалното общуване на ИОЗ с оглед разкриване на възможностите за оптимизиране на комуникативните им умения в процеса на работа.

Целта и задачите са точно и ясно дефинирани, насочени към решаването на основния изследователски проблем. Формулирани са работните хипотези, предмета, обекта и органите на проучването. Описани са мястото, времето, понятийния апарат, както и инструментариума на изследването. Подбраните и приложени методи за събиране, обработка и статистически анализ на данните са релевантни на поставените изследователски цели и са доказателство за професионализма и научната компетентност на авторката.

В **трета глава** са представени резултати и анализ от анкетното проучване, проведено сред инспектори по общественото здраве и от дълбочинни интервюта с експерти относно основните аспекти на изследвания проблем.

Резултатите от научното изследване доказват, че работата на ИОЗ е натоварваща и стресогенна и съществува връзка между мотивацията, нивото на удовлетвореност и наличието на конфликти. Анализът на данните от проведените дълбочинни интервюта с експерти в областта на общественото здраве потвърждава, че факторите на професионалната среда въздействат върху професионалното общуване и поведение. Категорично се доказва значението на уменията за ефективна комуникация на ИОЗ за предотвратяване възникването на конфликти и тяхното управление. Според инспекторите са нужни умения за общуване с различни социални групи, управление на конфликти и работа в екип. Експертите подчертават необходимостта от овладяването комуникативни умения и техники, чрез изграждане на система от специализирани обучения на три нива: по време на обучение във ВУЗ, преди въвеждане в длъжност и следдипломно обучение по време на професионалната реализация. Провеждането на обучения на три нива се обосновава от непрекъснатите реформи в държавната служба и повишаващите се изисквания от страна на обществото към държавните служители. На базата на резултатите от проучването е очертан съвременния професионално-личностен профил на ИОЗ като здравни специалисти, притежаващи добра професионална подготовка и възможности за продължаващо образование. В Република България ИОЗ са държавни служители, реализиращи се предимно в системата на РЗИ. Проявяват известна демотивация, поради ниското заплащане, високото ниво на стрес и натовареност. Ниската им удовлетвореност води до по-чести конфликти в работата. Извеждайки личностната характеристика на ИОЗ, докторантката достига до извода, че в разрез със самооценката за добри комуникативни умения, е неумението на инспекторите да създават позитивна емоционална атмосфера при общуване с лицата, подлежащи на контрол, което е съществен фактор за превенция на потенциален конфликт. Очертана е необходимостта от овладяване на добри комуникативни умения за предотвратяване и решаване на конфликти, способности за работа в екип и специализирано обучение в тази област.

Направеният от докторантката SWOT анализ на професионалното поведение на ИОЗ, наред със силните, слабите страни и заплахите, извежда и редица възможности, като предприемане на мерки на национално равнище за популяризиране на дейността на ИОЗ в обществото, стимулиране на регионалните институции за провеждане на обучения свързани с повишаване на личната и професионална удовлетвореност, управление на конфликтните ситуации, усвояване на лидерски умения, въвеждане на непрекъснато обучение през целия професионален път, както и възможности за участие в дискутиране на проблеми, свързани с общественото здраве.

Представените резултати и тяхното обсъждане, отговарят в пълна степен на заложените хипотези, цел и задачи от докторантката. Изложението на получените данни и тяхното обсъждане са изпълнени прецизно, с богато графично/таблично онагледяване и където е приложимо са статистически обосновани. Всичко това е доказателство за уменията на докторантката да борави с данните от проведеното изследване, да ги отразява правилно, да прилага уместно подходящите методи за анализ и да интерпретира задълбочено получените резултати.

Глава четвърта съдържа разработени от докторантката подходи за оптимизиране на професионалното общуване на ИОЗ. Първият от тях е Модел за оптимизиране на професионалното общуване. В основата на въпросния модел е система за наблюдение, контрол и анализ на поведенческите характеристики на ИОЗ, анализ и оценка на мотивацията, на удовлетвореността и на психичното здраве на ИОЗ. Представени са и инструменти за тяхното осъществяване, съответно: карта за идентифициране на риска в професионалното общуване и поведение на ИОЗ, въпросник, изследващ психологическия микроклимат, условията и резултатите от работата (целящ насочване на ръководителя към ниво на мотивация и удовлетвореност на служителите) и професионални въпросници за оценка на психичното здраве.

Особено стойностни са предложените от докторантката превантивни мерки за борба с професионалния стрес, инструментът за тяхното прилагане под формата на карта за прилагане на превантивни мерки и най-вече заложеният в тях индивидуален подход към всеки служител. Посочените мерки включват смяна на режима на работа и обучения в комуникативни умения, а при необходимост и подпомагане на психо-емоционалното състояние и организиране на интервенции за психичното здраве.

Авторката мотивирано предлага моделът за оптимизиране на професионалното общуване да бъде осъществен в седем основни етапа, като детайлно описва основните стъпки и дейности, които трябва да бъдат предприети във всеки един от посочените етапи.

Приносен характер има и представеният Модел на обучение на ИОЗ чрез въвеждане на специализирани програми за развитие на комуникативни умения и решаване на конфликти на ниво базово обучение и непрекъснато продължаващо обучение на ниво месторабота.

Направеното, в предходната глава, дълбочинно интервю с експерти категорично потвърждава необходимостта от въвеждането в практиката на разработените от докторантката подходи при оптимизиране на професионалното общуване на ИОЗ.

Изводите от проведеното изследване са сведени до осем, умело формулирани и пряко свързани с изследователската цел, задачи и работни хипотези.

Приносите от дисертационния труд са представени в десет пункта. Пет от тях са с теоретично значение и пет с практико-приложен характер.

Съгласна съм с посочените в работата основни приноси на дисертационния труд с теоретичен и практико-приложен характер.

Формулираните препоръки са стойностни и с точни адресанти – висшите медицински училища, в които се извършва обучение по специалността „Инспектор по общественото здраве“ и основните места за професионална реализация на Инспектори по общественото здраве, а именно – Районните здравни инспекции и Областните дирекции по безопасност на храните.

Библиографията на дисертационния труд включва 178 литературни източника, от които 126 са на кирилица, 26 на латиница и 26 интернет източника.

В шестте приложения са включени всички инструменти, използвани в хода на проучването, както и предложените от докторанта учебни програми, насочени към формиране на знания, умения и навици за професионалното общуване на инспектора по общественото здраве в базовия курс на обучение и усъвършенстването им в последващо следдипломно обучение.

Представеният автореферат отговаря на нормативните изисквания. В него точно и ясно е очертано съдържанието на дисертационния труд.

Във връзка с темата на дисертационния труд са направени 3 научни публикации, едната от които е представена и под формата на доклад на IX научна сесия на Медицински колеж Варна.

Нямам критични бележки към представения дисертационен труд. Той съдържа съществени приноси за теорията и практиката. Цялостната работа на Яна Тошева е доказателство за нейните възможности за осъществяване на самостоятелна научна работа. С оглед кариерното развитие на Яна Тошева и популяризиране на резултатите от изследването ѝ, препоръчвам издаването на труда като монографичен.

Лични впечатления

Личните ми впечатления за Яна Тошева са придобити от контактите ми с нея във връзка с представянето ѝ като докторант в Катедра „Здравни грижи“. Тя притежава ценни личностни качества, като мотивираност, целеустременост, отговорност и постоянство. Наред с това, високият професионализъм, знанията и уменията на Яна Тошева в областта на общественото здравеопазване я характеризират като изграден специалист и формиран изследовател със значителни теоретични познания в съответната област, владеещ методите за изследване при осъществяване на научни проучвания.

Заклучение

Дисертационният труд притежава безспорно характеристиките на цялостно, задълбочено академично изследване на установен проблем, чието разработване е иновативно и актуално. В заключение, като имам предвид достойнствата на представения дисертационен труд и като отчитам безспорното авторство и творчески принос, убедено давам своя положителен вот и препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Яна Тошкова Тошева по научна специалност „Управление на здравните грижи, област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.4. „ Обществено здраве“.

11.12.2021 г.
гр. Варна

Изготвил становището:

Доц. Анна Георгиева, д.оз.